

Complexnummer: 506480

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Aantal complexonderdelen

4

Monumentnummers van complexonderdelen

506481, 506482, 506483, 506484

Woonplaats

Noordeinde

Gemeente

Alkmaar

Provincie

Noord-Holland

Hoofdadres van hoofdobject

Noordeinde 18, 1485 EV Noordeinde

Complexomschrijving

Inleiding

Doopsgezinde VERMANING met KOSTERSWONING, WATERPUT en LOOPBRUG, gelegen in het Noordeinde van Graft, een wegdorp met een ongeschonden ruimtelijke structuur met lintbebouwing ter weerszijden van een weg met sloot daaraan evenwijdig. De vermaning dateert uit 1874 en is uitgevoerd in sobere eclectische-trant. Naast de kerk, aan de noordzijde, is in 1881 een kosterswoning gebouwd (Noordeinde 20).

Complex-omschrijving

Kerk en kosterswoning liggen op één perceel ten oosten van de wegsloot en zijn bereikbaar via een loopBRUG over deze sloot. Ten noordoosten van de kerk bevindt zich een WATERPUT.

Op het naastgelegen perceel aan de zuidzijde bevindt zich een pand uit 1862 (Noordeinde 16) dat als pastorie heeft gefungeerd; dit object is apart in het register van beschermde rijksmonumenten opgenomen.

Waardering

Het complex van vermaning met kosterswoning en bijbehorende brug en waterput, is van algemeen belang uit architectuurhistorisch oogpunt als gaaf bewaard gebleven voorbeeld van een doopsgezinde kerk met kosterswoning uit de tweede helft van de 19de eeuw op het platteland. Het complex is tevens van cultuurhistorische waarde als gaaf behouden element uit de kerkgeschiedenis van Nederland, zowel afzonderlijk als in samenhang met de ernaast gelegen, apart beschermde voormalige pastorie van de doopsgezinde gemeente, Noordeinde 20.

Het complex heeft ensemblewaarde vanwege de beeldbepalende situering in een wegdorp waarvan de ruimtelijke structuur ongeschonden is.

Monumentnummer*: 506481

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 26 februari 1997
Kadaster deel/nr: 8513/25

Complexnummer

506480

Complexnaam

Woonplaats*

Noordeinde

Gemeente*

Alkmaar

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Noordeinde

Nr*

18

Toev.*

Postcode*

1485 EV

Woonplaats*

Noordeinde

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Graft-De Rijk

Sectie*

F

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

560

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Doopsgezinde VERMANING, in 1874 gebouwd ter vervanging van een houten kerk. In 1873 is door architect J.H. Lehman een ontwerp-tekening gemaakt voor een "kerk voor de Doopsgezinde Gemeente te Noordeind van Graft" (Rijksarchief Haarlem, no. G. \$492.629.031(31). Bij de uitvoering van de kerk is de door Lehman ontworpen hoofdvorm gevolgd; de detaillering is evenwel veel soberder gehouden.

De kerk bevat een in 1793 door J.S. Strümphler gebouwd ORGEL dat mede onder de bescherming valt. Volgens mondelinge overlevering is het instrument oorspronkelijk geleverd aan de R.K. statie St. Engelmundus te Velsen. Omstreeks 1897 is het door de doopsgezinde gemeente te Graft-Noordeinde aangekocht en aldaar in het kerkgebouw geplaatst. Het orgel is in 1992 gerestaureerd door Flentrop orgelbouw te Zaandam.

Omschrijving

De kerk is gebouwd op langgerekte plattegrond, met de korte zijde (W) naar de weg gekeerd, en bestaat uit één bouwlaag, opgetrokken uit paarsrode baksteen in kruisverband met risalerende, gecementeerde plint met afzaat.

De oost- en zuidgevel zijn geheel gecementeerd.

De kerk wordt afgedekt door een zadeldak met zwart geglazuurde Hollandse pannen.

Aan de achterzijde van de kerk (O) bevindt zich een rechthoekige aanbouw, opgetrokken uit paarsrode baksteen in

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

halfsteens verband, onder schilddak met zwart geglazuurde Hollandse pannen aan de oost- en zuidzijde en rode Hollandse pannen op het noordelijke dakschild.

De voorgevel van de kerk (W) wordt op de hoeken afgegrensd door lisenen die, evenals de geveltop, door goudkleurige acroteria worden bekroond. De plint is bij deze gevel alleen aan de onderzijde gecementeerd. De gevel wordt verlevendigd door sierbanden van rood en grijs gekleurde baksteen. In het midden bevindt zich boven een hardstenen stoep de hoofdingang. Deze bestaat uit een dubbele paneeldeur met kolom in het midden en rondboog bovenlicht voorzien van houten roeden. Ter weerszijden van de ingang zijn twee rondboogvensters, eveneens met houten roeden, en recht boven de deur is een gietijzeren rozetvenster aangebracht.

De zijgevels (N en Z) worden door lisenen in vijf traveeën verdeeld, waarvan de laatste vier (gezien vanuit het westen) zijn voorzien van rondboogvensters met houten roeden.

De aanbouw aan de achterzijde bevat aan de zuidzijde een deur met levensboom in bovenlicht; rechts daarvan een ruitvormig raampje; aan de oostzijde twee zesruits schuiframen en aan de noordzijde één zesruits schuifraam.

Het interieur bestaat uit een rechthoekige kerkruimte onder een houten tongewelf. Aan de westzijde bevindt zich het ingangsportaal en ter weerszijden daarvan een kleine ruimte, waarvan het linker een trap bevat die leidt naar het orgelbalkon. Dit orgelbalkon heeft een houten balustrade boven een kroonlijst rustend op twee Ionische zuilen op pedestals. Deze houten kroonlijst, zuilen en pedestals zijn gemarmerd.

Op het orgelbalkon staat een één-klaviersorgel dat volgens pijpinscripties in het jaar 1793 is vervaardigd door de Amsterdamse orgelbouwer J.S. Strümphler.

De zijgevels van de kerkruimte zijn voorzien van stucco-decoratie in de vorm van ezelsrugbogen boven en lisenen tussen de vensters. Aan het uiteinde van de lisenen zijn onder de overkapping van de kerk consoles geplaatst. Consoles, lisenen en bogen rusten op kraagstenen. Langs alle wanden zijn houten lambrizingen aangebracht.

In de kerkruimte bevinden zich aan de westzijde, ter weerszijden van het middenpad vier achter elkaar geplaatste kerkbanken, langs de zuidgevel één rij banken naast elkaar. De preekstoel met klankbord is tegen het midden van de oostgevel geplaatst.

De aanbouw aan de oostzijde van de kerk, door twee deuropeningen in de oostgevel bereikbaar, bevat de consistoriekamer met wandbetimmering en aan de zuidzijde een ingangsportaal met toiletruimte.

Waardering

De doopsgezinde vermaning is van algemeen belang uit architectuur- en cultuurhistorische oogpunt als historisch-functioneel hoofdonderdeel van het Vermaning-complex. Tevens is het object van belang vanwege de gaafheid van zowel het exterieur (hoofdvorm en detaillering), als van het interieur met onder meer een Strümphler-orgel uit 1793.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

Monumentnummer*: 506482

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 26 februari 1997
Kadaster deel/nr: 8513/25

Complexnummer

506480

Complexnaam

Woonplaats*

Noordeinde

Gemeente*

Alkmaar

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Noordeinde

Nr*

18

Toev.*

Postcode*

1485 EV

Woonplaats*

Noordeinde

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Graft-De Rijp

Sectie*

F

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

560

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Ten noordoosten van de kerk bevindt zich een WATERPUT. Via een goot van het kerkgebouw werd regenwater vanaf het kerkdak in de put opgevangen.

Omschrijving

De waterput is opgebouwd uit baksteen, voorzien van een hardstenen afdekplaat met geperforeerde ijzeren deksel. Aan de noordzijde bevindt zich een gietijzeren pomp; aan de westzijde een ingemetseld kruis van witte geglaazuurde steen.

Waardering

De waterput is van belang als historisch-functioneel onderdeel van het Vermaning-complex. Tevens heeft de waterput cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde vanwege de voormalige functie ten behoeve van de gemeentelijke watervoorziening, en vanwege de gaafheid en zeldzaamheid van het bouwtype.

Hoofdcategorie

Voorwerpen op pleinen en dergelijke

Subcategorie

Straatmeubilair

Functie

Waterput

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 506483

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 26 februari 1997
Kadaster deel/nr: 8513/25

Complexnummer

506480

Complexnaam

Woonplaats*

Noordeinde

Gemeente*

Alkmaar

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Noordeinde

Nr*

18

Toev.*

Postcode*

1485 EV

Woonplaats*

Noordeinde

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Graft-De Rijp

Sectie*

F

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

533

Graft-De Rijp

F

828

Graft-De Rijp

F

560

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

BRUG die de verbinding vormt tussen het perceel waarop de vermaning en kosterwoning zijn gelegen en de evenwijdig aan de sloot lopende weg. De brug bevindt zich aan de westzijde, in het midden van het voornoemde perceel.

Omschrijving

De brug over de wegsloot bestaat uit twee gemetselde landhoofden die over de sloot met elkaar zijn verbonden door middel van een samenstelsel van houten planken. Hierop zijn aan de buitenzijden onder een schuine hoek twee relingen geplaatst, opgebouwd uit vier houten stijlen verbonden door twee rijen houten regels.

Waardering

De brug is van belang als historisch-functioneel onderdeel van het Vermanings-complex.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Brug(C)

Functie

Voetgangersbrug

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 506484

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 26 februari 1997
Kadaster deel/nr: 8513/25

Complexnummer

506480

Complexnaam

Woonplaats*

Noordeinde

Gemeente*

Alkmaar

Provincie*

Noord-Holland

Straat*

Noordeinde

Nr*

20

Toev.*

Postcode*

1485 EV

Woonplaats*

Noordeinde

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Graft-De Rijp

Sectie*

F

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

560

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

KOSTERSWONING van de Doopsgezinde Gemeente te Graft-Noordeinde, in 1881 gebouwd ten noorden van de Doopsgezinde Vermaning uit 1874 (Noordeinde 18) in traditioneel-ambachtelijke, streekeigen bouwtrant.

Omschrijving

De kosterswoning is gebouwd op rechthoekige plattegrond met aan de achterzijde (O) een uitbouw, die van ondergeschikte betekenis is.

De woning bestaat uit één bouwlaag onder zadeldak met zwart geglazuurde pannen. De voorgevel (W) heeft een klokvormig houten voorschot (vernieuwd) met in het midden een zesruitsschuifvenster. De pui is opgetrokken uit baksteen in halfsteens verband op gecementeerde plint en bevat twee zesruitsschuifvensters naast een deur met levensboom in bovenlicht. Voor de deur is een stoep geplaatst. De zijgevels bestaan uit horizontale houten delen (rabat) op een bakstenen plint. Langs de zijgevels en de achtergevel is een houten goot op klossen aangebracht.

De achtergevel (O) is eveneens geheel van hout op een bakstenen plint. De pui bestaat uit horizontale delen (rabat) met een zesruits raam en een deur (welke door een aanbouw aan het zicht is onttrokken), de geveltop uit verticale delen (rabat) met in het midden in oorsprong een luik met een drie-ruits bovenlicht. De geveltop is tevens voorzien van windveren en een makelaar.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

De kosterswoning is van algemeen belang uit architectuur- en cultuur-historisch oogpunt, vanwege de grotendeels gaaf bewaard gebleven hoofdvorm en detaillering, het materiaalgebruik en als historisch-functioneel onderdeel van het Vermanings-complex.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Kosterswoning